

KORRALDUS

19.05.2025 nr 327

Arvamuse andmine Päraküla liivakarjääri keskkonnaloa taotluse kohta

Keskkonnaamet edastas Pärnu Linnavalitsusele 21.03.2025 kirjaga nr DM-128906-15 arvamuse avaldamiseks Aktsiaseltsi K.A.T. & Ko (edaspidi ka *taotleja*) Päraküla liivakarjääri keskkonnaloa taotluse. Keskkonnaamet teatab, et taotleja on esitanud 27.02.2025 Päraküla liivakarjääri keskkonnaloa taotluse (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 27.02.2025 dokumendina nr DM-128906-12) ja see on võetud menetlusse.

Taotletav Päraküla liivakarjäär pindalaga 13,17 ha asub Päraküla külas Pärnu linnas Pärnu maakonnas. Mäeeraldis koosneb kahest lahustükist: põhjapoolne lahustükk asub kinnistul Peraküla-Joanni (82603:001:0067) ning lõunapoolne lahustükk jääb kinnistule Uuetoa (82603:001:0063). Kinnistute sihtotstarve on 100% maatulundusmaa ning need kuuluvad eraomandisse. Seisuga 31.03.2024 on taotletava mäeeraldise ehitusliiva aktiivne tarbevaru 363 tuh m³, millest kaevandatav on 283 tuh m³. Keskmise taotletav toomismaht aastas on 24 tuh m³. Kaevandatud maavara kasutamise otstarbeks on üld- ja teedehitus. Kaevandatud maa kasutamise otstarve on veekogu ja metsamaa ning kaevandada plaanitakse ehk luba on taotletud 15 aastaks.

Taotletaval mäeeraldisel ja selle teenindusmaale lähimad majapidamised asuvad ~200 m kaugusel loodes kinnistul Pölde (82603:001:0062) ja ~215 m lõunas kinnistul Võhma (82603:001:0068), ~540 m kaugusel läänes asub lähim hoone kinnistul Uue-Selja (82603:001:0036), loodes lähimad hooned ~330 m kaugusel Jüri-Jaani (82603:001:0001) kinnistul ja ~420 m kaugusel Lepiku (82603:001:0064) kinnistul. Kinnistud kuuluvad eraomandisse.

Põhjapoolsel lahustükil on kattuvused III kategooria kaitsealuse liigiga *Epipactis helleborine* (laialehine neiuvaip) (KLO9344147), *Platanthera chlorantha* (rohekas käokeel) (KLO9344172), *Platanthera bifolia* (kahelehine käokeel) (KLO9344167), *Neottia nidus-avis* (pruunikas pesajuur) (KLO9344157), *Huperzia selago* (harilik ungrukold) (KLO9344151), *Formica* sp. (kuklane (liigini määramata)) (KLO9201275) ja *Formica* sp. (kuklane (liigini määramata)) (KLO9201278). Lõunapoolsel lahustükil on kattuvused III kategooria kaitsealuse liigiga *Platanthera bifolia* (kahelehine käokeel) (KLO9344166), *Epipactis helleborine* (laialehine neiuvaip) (KLO9344146), *Formica* sp. (kuklane (liigini määramata)) (KLO9201264) ja *Platanthera bifolia* (kahelehine käokeel) (KLO9349435).

Planeeringualal või selle otseses mõjualas pesitseb Keskkonnaregistri andmetel II kaitsekategooriasse kuuluv sarvikpütt. III kaitsekategooriasse kuuluvaid linnuliikidest esineb nimetatud alal rukkirääk, hallpea-rähn, värbkakk ja väike-kärbsenäpp. Taotletava mäeeraldise põhjapoolsel lahustükist ~250 m idas kulgeb põhjalõunasuunaliselt Männiku jõgi (VEE1121400), mis kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse.

Kehtiva Tõstamaa valla üldplaneeringu kohaselt jääb kavandatud karjäär **rohevõrgustiku tuumalasse**. Üldplaneeringu kohaselt ei ole sinna kavandatud karjääre. Tõstamaa valla üldplaneeringu peatüki 2.8.4. kohaselt on eesmärgiks kasutada looduskeskkonda võimalikult säästlikult nii, et see säiliks kasutamise- ja elamisväärseks ka tulevastele põlvetele. Lisaks ei ole Tõstamaa valla üldplaneeringus antud ala määratletud kaevandusalaks, seetõttu on ka seelsed elanikud planeerimispõhimõtteid järgivalt arvestanud, et nende roheline võrgustiku tuumalale rajatud kodude kõrvale karjääre ei rajata. Rohelise võrgustiku sidususe säilitamiseks tuleb vältida tegevusi, mis seavad ohtu looduskeskkonna säilimise kasutamise- ja elamisväärseks. Seetõttu tuleb järeldada, et kavandatud kaevandamistegevus ei ühti kehtiva üldplaneeringuga ning antud asukohas maavarade kaevandamine võimalik ei ole.

Lisaks eelnevale kavandatakse karjääri ka kehtiva Pärnu maakonna planeeringus märgitud rohevõrgustiku tuumalale. Pärnu maakonna planeering seab rohevõrgustiku eesmärgiks maastikulise ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamise, st säilitada tuleb metsakooslusi, poollooduslikke ja looduslikke niite ja neid ühendavaid koridore ning tagada tuleb roheline võrgustiku terviklikkus, sidusus ja vältida loodusalade killustamist. Rohelise võrgustiku planeerimisega on maakonna planeeringu seletuskirja kohaselt loodud looduslikus seisundis aladest toimiv süsteem, et seeläbi tagada koosluste ja liikide säilimine ning pehmedada ja korvata inimtekkelisi mõjusid. Roheline võrgustik toetab stabiilse keskkonnaseisundi ja keskkonnastupidavuse säilimist, hoiab alal inimesele elutähtsaid keskkonda kujundavaid protsesse (põhja- ja pinnavee teke, õhu puhastamine, keemiliste elementide looduslikud ringed jne). Sellega tagatakse põhjendatult ruumistruktuur, ökosüsteemide ja liikide säilimine ning keskkonna loodusliku iseregulatsiooni säilitamine ka inimesele sobival tasemel. Oluline on säilitada roheline võrgustiku terviklikkus. Rohevõrgustiku tuumalad on maakonna planeeringu kohaselt ümbritseva keskkonna suhtes kõrgema väärtusega loodusalad, paljudele kaitsealustele liikidele olulised elupaigad või kasvukohad, millele valdavalt võrgustiku funktsioneerimine toetub.

Seetõttu tuleb järeldada, et kavandatud kaevandamistegevus ei ühti kehtivate planeeringutega.

Väärtuslikud maastikud ja roheline võrgustik on tähtsal kohal elukeskkonna kvaliteedi tagamisel. Rohelise võrgustiku sidusust ja terviklikkust vähendab karjäärist tulenev metsaala ja loodusliku rohumaa kadu, kaitsealuste taimede kasvukohtade ja mitmesuguste liikide elupaikade kadu, lisaks inimhäiring, müra, tolmu ja veerežiimi mõjude levik karjääri lähedal asuvatele kinnistutele. Karjäärialal on linnukaitseliselt negatiivsed mõjud. Rohevõrgustiku säilimise, toimimise, terviklikkuse või sidususe oluline kahjustamine on oluline keskkonnanähäiring.

Käesolevatele asjaoludele tuginedes on Pärnu Linnavalitsus seisukohal, et keskkonnanähäiringud on olulised. Pärnu Linnavalitsuse hinnangul tekitab kavandatud kaevandustegevus ebamõistlikult ja talumatult suure keskkonnanähäiringu roheline võrgustiku tuumalale, looduskeskkonnale ja kaevandusala lähedal asuvate kinnistute elanikele.

Riigikohus on korduvalt selgitanud, et rohevõrgustikku võib ebasoodsalt mõjutada vaid ülekaaluka huvi korral (3-20-1310/52, p 29; 3-21-979, p 21). Sellist ülekaalukat huvi ei ole planeerimismenetlustes tuvastatud ja läbi kaalutud, mistõttu ei saa sellist rohevõrgustiku ebasoodsat mõju lubada.

Pärnu Linnavalitsuse hinnangul tekitab kavandatud kaevandustegevus tolmu ja müra tekkimise ning veerežiimi muutusriski näol olulise keskkonnanähäiringu roheline võrgustiku tuumalale ja kaevandusala lähedal asuvatele kinnistute elanikele. Arvestades, et kavandatud tegevus on vastuolus Tõstamaa valla üldplaneeringuga ja Pärnu maakonna planeeringuga ning avalik huvi on ka karjääri rajamata rahuldatud, ei ole niivõrd suur keskkonnanähäiring põhjendatud.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring ka siis, kui seda ei ole normidega kas ületatud või üldse normidega kehtestatud. See on inimese tervise, heaolu, vara ning kaevandamisala kaugus eluhoonest jms, mis on normidega määratlemata. Kaevandamine muudab maastiku väljanägemist, maapinna reljeefi ja taimkatet, mis hävib. Elurikkust tuleb kaitsta laiemalt ehk suurematel (rohelise võrgustiku) aladel. Ainult riiklikest looduskaitsealadest ei piisa, seetõttu on oluline säilitada roheline võrgustiku alade terviklikkus, et säiliks liikide geneetiline mitmekesisus. Mainitud keskkonnahäiringut suurendavad kumulatiivselt ka teised lähipiirkonna olemasolevad karjäärid, sh Potsepa II ja Kivimäe kruusakarjäärid ning Potsepa liivakarjäär. Ei ole teada, et olemasolevates karjäärides oleks maavara tagavarad puudulikud ning seega võiks suurobjektide rajamine sattuda Päraküla maavara tagavara kasutusele võtmata jätmisel ohtu.

Kliimaministeeriumi avaldatud ehitusmaavarade varustuskindluse tagatuse ülevaate kohaselt on Pärnu maakonnas ehitusliiva varustuskindluse tagatus 28 aastat.¹ Ehitusliiva, ehituskruusa ja täitematerjali osas loetakse varustuskindlust piisavaks kui varustuskindlus on tagatud vähemalt kümneks aastaks.

Lisaks eeltoodule sätestab keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 13 loodusvarade säästliku kasutamise põhimõtte, mille kohaselt tuleb taastuvaid ja taastumatu loodusvarasid kasutada säästlikult, arvestades nende looduslikku täienemist ja varude jätkumist võimalikult pikaks ajaks. Kuna Pärnu maakonnas on ehitusliiva varustuskindlus tagatud 28 aastaks, ei ole uue liivakarjääri avamine kooskõlas loodusvarade säästliku kasutamise põhimõttega, eriti arvestades, et tegemist on rohevõrgustiku tuumalaga, kus kaevandamine tekitaks olulise keskkonnahäiringu.

Pärnu Linnavalitsus leiab, et kavandatav kaevandustegevus tekitab suure keskkonnahäiringu rohevõrgustiku tuumalale ning kaevandusalale ja selle läheduses asuvatele elamutele. Kavandatav kaevandamine halvendaks ümbruskonna elanike elutingimusi ning sellest tulenev elanike elukvaliteedi muutus (langus) on liiga suur, mistõttu ei ole võimalik kaevandamisloa andmisega ka nõustuda.

08.05.2025 toimunud Tõstamaa osavallakogus otsustati mitte nõustuda kaevandamisloa andmisega.

Planeerimisseaduse § 10 sätestab huvide tasakaalustamise ja lõimimise põhimõtte, mille kohaselt peab planeerimisalase tegevuse korraldaja tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi. Käesoleval juhul kaaluvad kohalikud huvid (elukeskkonna säilitamine, rohevõrgustiku kaitse, kaitsealuste liikide elupaikade säilitamine) selgelt üles maavara kaevandamise huvi, eriti arvestades, et maakonna varustuskindlus on tagatud ka ilma uue karjäärita. Kohaliku huvi väljendav planeering peab lähtuma kohalikest huvidest, milleks antud juhul on rohevõrgustiku tuumala säilitamine.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 2, Pärnu Linnavolikogu 17.02.2022 määruse nr 5 „Keskkonnaalastes seadustes sätestatud ülesannete delegeerimine“ ja maapõueseaduse § 49 lõike 6 alusel ning lähtudes esitatud materjalidest leiab Pärnu Linnavalitsus, et taotletud kaevandamisloa andmine ei ole põhjendatud ja maapõueseaduse § 55 lg 2 p 11 mõttes ei nõustu kaevandamisloa andmisega.

(allkirjastatud digitaalselt)
Romek Kosenkranius
linnapea

(allkirjastatud digitaalselt)
Taavi Käärid
linnasekretär

¹ Arvutivõrgus: <https://kliimaministeerium.ee/energeetika-maavarad/maavarad/ehitusmaavarad#parnu-maakond>